

Erakorralise meditsiini osakonna visiiditasu maksimum on viis eurot

Sotsiaalminister Taavi Rõivas külastas eile Põhja-Eesti Regionaalhaiglat (PERH), kus üheks jutu-temaks haigla juhatusega oli ka viimasel ajal kõneainet tekitanud erakorralise meditsiini osakonda (EMO) pöördumiste suur arv ja sellele lahenduste leidmine.

«Igal Eestis viibival inimesel on õigus saada vajadusel vältimatut abi,» ütles minister. «Vältimatut abi on mõeldud neile, kelle tervi-

semure vajab arsti kiiret tähelepanu ja tegutsemist. Sellise abi eest on haiglat õigus patsiendilt võtta maksimaalselt 5-eurost visiiditasu ehk üle selle EMO visiidi eest küsida ei saa,» lisas ta. «Samas ei välista see haigla võimalust pakuda patsiendile tasuta eriarsti või soovitada tal pöörduda perearstile juhul kui EMO arsti hinnangul vältimatut abi vaja ei ole.» PERH-i juhatuse esime-

he Tõnis Alliku sõnul soovib haigla kindlustada, et EMO-s läheks arstide tähelepanu maksimaalselt just kiiret abi vajavatele patsientidele.

«Pakume välja lahenduse, et ka edaspidi hindab EMO-sse pöördujat kõigepealt triaaziõde ja seejärel vaatab patsiendi üle arst. Kui arst leiab, et tegemist ei ole vältimatut abi või kohest sekkumist vajava juhtumiga, soovitatakse tal

pöörduda kas oma perearstile või pakutakse talle tasuta eriarsti vastuvõtu võimalust. Seejärel saab patsient valida, kas läheb tasuta oma perearsti vastuvõtule või valib tasuta eriarsti visiidi. Ka praegune ravikindlustuse seadus näeb ette, et kui inimesel ei ole eriarsti juurde pöördumiseks perearsti saatekirja, tuleb tal eriarsti külastusega kaasnevad kulud täies mahus ise kinni

maksta,» ütles Allik.

Allik lisas, et kui vaadata PERH-i erakorralise meditsiini osakonda pöördujate statistikat, on palju selliseid pöördumisi, kus muud kõrva-nina-kurguhaigused. «Need on näited terviseprobleemidest, kus abi saaks valdavalt perearsti juurest. EMO-s tekitavad sellised pöördumised suure koormuse just kõrva-ninakurguarstile, mistõttu ole-

meegi kaalunud selle eriala puhul tasulise eriarsti vastuvõttu.»

Sotsiaalministeerium soovib kõigile inimestele meelde tuletada, et tervist puudutavates küsimustes aitab ka üleriigiline perearsti nõuandetelefon 1220, millele saab helistada ööpäevaringselt.

Helena Nõmmik,
sotsiaalministeeriumi
meediasuhete nõunik

Eesti Karskusliit küsib: kuidas süüa elevanti?

Margit Õkva
margit@polvakoit

Teisipäeval toimus Põlvas Eesti Karskusliidu Alkoholi-vaba Eesti (AVE) korraldatud ümarlaud, mis andis ülevaate noorte tervisekäitumisest seoses alkoholiga. Noorte alkoholilembus on piltlikult väljendades omandanud elevanti mõõtmed, millest jagusaamiseks tuleb seda «elevanti» ampudele kaupa sööma hakata.

Üle maakonna oli ümarlauale kogunenud tosinajagu kuulajaid, peamiselt omavalitsuste noorsoo- ja sotsiaaltöötajad. AVE esimees Lauri Beekmann ütles vestlusringi sissejuhatuses, et probleemi ulatuslikkuse tõttu tekib ühiskonnas nähtusega harjumise oht ning seda ei tohi lasta juhtuda.

Mariliis Tael Tervise Arengu Instituudist (TAI), kelle igapäevatöö on noorte tervisekäitumise uurimise ja analüüs, riskikäitumise ennetamisele suunatud tegevus ning temaatilised koolitused, märkis uuringuandmetele toetudes, et esimene lonks alkoholi proovitakse ära 12-aastaselt. Esimene teadlikum pruukimine, kus ei piirdata enam ühe lonksuga, toimub napilt pool aastat hiljem. Tähelestatud tendents on poiste ja tüdrukute seas võrdne.

Tüdrukud joovad poisid laua alla

Andmed 15-16-aastaste alkoholi tarvitamisest viimase 30 päeva jooksul näitavad, et tüdrukud tarvitasid siidrit, segujooke, veini/šampust ja kanget alkoholi poistest sagedamini. Poiste osakaal oli suurem vaid õlle tarbimisel. Üle poole 15-16-aastastest uuringulustest on väitnud, et nad on elu jooksul vähemalt korra olnud tõsiselt purjus.

Noorte hinnangul pole alkoholi kättesaamine neile probleem. Võrreldes 2003. aastaga on kättesaadavuse tase küll pisut langenud, aga mitte märkimisväärselt. Jahmatav on aga fakt, et noored hindavad küllaltki kergeks ka illegaalsete uimastite kättesaadavuse. Nende äraproovimises

Margit Õkva foto

AVE ümarlauda koordineeris Lauri Beekmann. Lektorina jagas teavet Mare Liiger.

Ümarlaud

troonib esikohal kanep.

Küsimusele, kas TAI spetsialistil on olnud kokupuuteid ka nendega, kes peavad kanepit alkoholist ohutumaks, sest selle mõju pärsib agressiivsust ning muudab inimese n-õ helemaks, vastas Mariliis Tael, et ta on kohtunud ühe pikaaegse kanepisuitsetajaga, kelle mälu ei vastanud enam kaugelt tema vanusele. Kanepi toime inimorganismile avaldub sõltuvalt sellest, milline on organismi nõrk koht. Reeglina on kanepisõltlase tulevik olla «juurvili» ehk vegeteerida, oleskleda tegevusetult, sest aju on välja suretatud.

Esitatud andmed põhinevad aastail 2009-2011 läbi viidud uuringute analüüsil ja varasemate aastate uuringutulemuste kõrvutamisel. 5., 7. ja 9. klassi õpilasi hõlmavas uuringus osales 4224 ning 8., 9. ja 10. klassi hõlmavas 2460 noort.

Alkoholitarbimise põhjustena nimetavad 15-aastased, et alkohol aitab pidu

Põlva ümarlauda ettepanekud alkoholitarbimise vähendamiseks

- Vähendada kättesaadavust (piirates müügikohti ja müügiaega)
- Ennetustegevus noorte hulgas, sh ka selgitus reklaami varjatud toimest
- Vanemaharidus
- Šokiterapia
- Parema identiteedi pakkumine

nautida (32% poisse, 28% tüdrukuid); tõstab tuju halva meeleolu korral (27%, 26%); annab meeldiva tunde (33%, 27%), alkohol muudab peod ja tähistamised paremaks (34%, 27%); alkohol pakub lõbu (29%, 27%); alkohol on hea ajatäide koosviibimisel (25%, 20%).

Kus on häda juured?

Paljunäinud kiirabi arst Mare Liiger märkis, et kui nõukogude ajal hoidis enamik õpilasi klassiõhtul peedipanijatest eemale, siis nüüd on vastupidi - imelik on see, kes ei joo.

Mare Liiger küsib, kas teate, mis on läbu, ja annab ise ka vastuse: «See on ühisettevõtmine end võimalikult kiiresti pildituks juua. Tuleb kokku seltskond noori, kel kõigil puldel kaasas. Kaasatoodu

keeratakse kokku üheks suureks booliks, valatakse veel koolaga üle ning siis hakatakse seda kõigile kulbiga jagama.»

Liiger lisas, et kui nõukogude ajal tuli maoloputusele toimetada üksikuid alaealisi, siis nüüd on tulnud korrada tegeleda 70 purpurjus 14-15-aastasega.

Sellise olukorra põhjuseks nimetab lisaks meditsiinile ka sotsiaal- ja meediavaldkonnas hästiorienteeruv Mare Liiger meedia ja reklaami mõju, mis võtab inimese õnge märkamata. Enamik meist on tõenäoliselt veendunud, et talle reklaam ei mõju, sest see ununeb varsti. Mare Liiger märkis, et ununebki, aga alateadlikul tasandil on mõju oma töö teinud.

Liiger juhib tähelepanu, et reklaam pole enam am-

mu pelgalt toote müümine. Meedia ja reklaami võim müüb koos tootega ka väärtusi, eelistusi ja norme. Seda nimetatakse imago-öloogiaks. Liiger toob näite öllereklaamist, kus grupp mehi seisab nõutult ümber muruniiduki, mis ei lähe tööle. Siis tuleb naine, vajutab paar korda ujukile ja tõmbab niiduki käima. Mehed viskavad käega ja lähevad õlut jooma. «Kas meile müüdi praegu ainult õlut?» küsis Mare Liiger. Tõepoolest, pilt reklaamiks justkui õlut, aga alateaduses kinnistuv sõnum on midagi muud.

Koos alkoholireklaamiga pakutakse sageli ka identiteeti. «Kui Ikla piiripunktis tervitab tulijat hiiglaslik öllereklaam kirjaga «Welcome to the A.Le Coq country», siis kas see ikka on ainult ölle reklaam?» küsis Liiger taas. Näiteid jagub. Piisab paarist temaatilisest guugeldusest, et selles ise veenduda.

Kuigi reklaamitootjad seda järjekindlalt eitavad, teab Liiger väita, et glamuurist säraval lahja alkoholi reklaamil on kõige suurem mõju 15-17-aastaste seas. See on just see vanus, kus tootjad hakkavad endale n-õ püsiklienttuuri tootma. Reklaamitootjad on aga jätkuvalt seda usku, et reklaami mõju algab 18. eluaastast. Tohutut mõju avaldab noortele muidugi ka nn kambavaim.

Mida teha?

Konjunktuuriinstituudi andmetel on kanget alkoholi müüvate poodide hulk Eestis 100 000 elaniku kohta 196 (!), Soomes kuus ja Rootsis neli. Eestis müüakse alkoholi 84 tunnil nädalas, Soomes 64 ja Rootsis 45 tunnil. Keskmise viina hind Eestis on 7,92 eurot, Soomes aga 16,99 ja Rootsis 20,45 eurot. Lahja õlle hind on aga vastavalt 0,93, 2,06 ja 0,96 eurot.

Alkoholipoliitika rohelise raamatu koostamises on kaasatud peamiselt valitsus ja alkoholitootjad. Liiger võrdles olukorda juutide valimisega koonduslaagri juhtkonda: «Mis mõte olekski neid kaasata juht-

konna tegemistesse, teades, et nad nagunii peagi ahju aetakse.»

Juba Rooma keiser Caesar teadis - selleks, et lumpen ei segaks riigi valitsemist, anna talle leiba, tsirkust ja veini. Liigeri sõnul oli Caesaril selle tagamine raskem, sest ehitada tuli areene ning üleval pidada orje ja lõvisid. Tänapäeva valitsejatel on lihtsam, sest tsirkuse eest kannab hoolt meedia.

«Meie asi on küsida, kas see kõik on ikka meie jaoks, kas see on see, mis mulle sobib,» sõnas Liiger.

Toompealt pole Liigeri arvates abi loota. Sõimamine ka ei aita. «Pole mõtet hädaldada, et nemad seal ei tee. Ära küsi, kes teeb, vaid tee ise,» ütles Liiger.

Konjunktuuriinstituudi andmetel toetab 44% Eesti inimestest rangemat alkoholi poliitikat. Abi peabki tulema selle 44% seast ehk kodanikuühiskonna ülesanne on samm ette astuda ja oma tahe valju häälega välja öelda.

Liiger tõi näite koolist (kooli nimi ja asukoht toimetusele teada), mille vahetus läheduses asunud alkoholipood, kus müüdi ka lastele meelepärast «nänni», kuulus vallavolikogu esimehele. Kui koolidirektor asjale tähelepanu juhtis, ütles omanik, et kolime siis kooli mujale või leiame direktori, kellele see probleem pole. «Koolidirektor pandi küll «paika», aga personalil ja õpilastel pidanuks jätkuma julgust oma tahet avalikult väljendada. Siis muutunuks ka olukord,» oli Liiger veendunud.

Põhjamaade kogemus ütleb, et alkoholitarbimise drastilisi näitajaid on võimalik vähendada poole võrra, kui suurendada ressursi tööks riskigrupiga. Seda ressursi aga pole. Ka ümarlaual viibinud sotsiaaltöötajad märkisid, et need, keda on nende enda soovil võõrutusele aidatud, libisevad peagi samasse mustrisse tagasi, sest vaim pole vastupanuks piisavalt tugev. Tugiteenus puudub või on see projektipõhiselt lühiajaline.